

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 3 ประการคือ เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์และประสิทธิภาพของการพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างคือ ครูที่ปรึกษา และปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 265 คน โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านการบริหารของผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านการบริหารของผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) สามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุปผล

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) (S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) (S.D. = 0.47) ด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) (S.D. = 0.40) ด้านการส่งเสริมนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) (S.D. = 0.45) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) (S.D. = 0.44) และด้านการส่งต่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) (S.D. = 0.46)

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ

ครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (x) จำนวน 11 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (y) มีความสัมพันธ์เชิงบวกทุกตัว โดยวัดตัวแปรอิสระ ทั้ง 11 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัว เรียงลำดับค่าความสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อย ดังนี้ สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง (x_{11}) ($r = .564$) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล (x_7) ($r = .392$) สัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน (x_9) ($r = .388$) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน (x_{10}) ($r = .363$) สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้บริหาร (x_8) ($r = .315$) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (x_1) ($r = .303$) ความรับผิดชอบ ในงาน (x_5) ($r = .248$) ความสำเร็จในการทำงาน (x_4) ($r = .217$) อึดทนโน้ตศน์ (x_2) ($r = .199$) ลักษณะมุ่งอนาคต (x_3) ($r = .179$) นโยบายและการบริหารงาน (x_6) ($r = .171$)

3. ผลการค้นหาค่าตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า มีปัจจัย 6 ปัจจัย ที่สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในขั้นแรกเมื่อใช้ตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง (X_{11}) เป็นตัวพยากรณ์มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .318 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ .251 ขั้นที่ 2 เมื่อเพิ่มตัวแปรการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล (X_7) เข้าไปในสมการมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .403 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ .236 ขั้นที่ 3 เมื่อเพิ่มตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน (X_{10}) เข้าไปในสมการมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .442 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ .228 ขั้นที่ 4 เมื่อเพิ่มตัวแปรความรับผิดชอบในงาน (X_5) เข้าไปในสมการมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .467 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ .223 ขั้นที่ 5 เมื่อเพิ่มตัวแปรอึดทนโน้ตศน์ (X_2) เข้าไปในสมการมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .482 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ .221 และขั้นที่ 6 เมื่อเพิ่มตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน (X_9) เข้าไปในสมการมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .492 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ .219 ตามลำดับ จึงพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 6 ปัจจัย จากปัจจัย 11 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง (X_{11}) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล (X_7) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน (X_{10}) ความรับผิดชอบในงาน (X_5) อึดทนโน้ตศน์ (X_2) และสัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน (X_9) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์

การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .371, .139, .087, .116, .114 และ .086 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .479, .199, .109, .140, .118 และ .120 ตามลำดับ ซึ่งปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง (X_{11}) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล (X_7) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน (X_{10}) ความรับผิดชอบในงาน (X_5) อัตรานักเรียน (X_2) และสัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน (X_9) สามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร้อยละ 49.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมการพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนปรากฏดังนี้

สมการถดถอยในคะแนนดิบ

$$y = 0.409 + .371 (X_{11}) + .139 (X_7) + .087 (X_{10}) + .116 (X_5) + .114 (X_2) + .086 (X_9)$$

สมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$z = .479 (z_{11}) + .199 (z_7) + .109 (z_{10}) + .140 (z_5) + .118 (z_2) + .120 (z_9)$$

เมื่อ y และ z = ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากสมการพยากรณ์จึงสรุปได้ว่า เมื่อครูที่ปรึกษาและปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีสัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง เพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีความรับผิดชอบในงาน เพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีอัตรานักเรียนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย และมีสัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่าครูที่ปรึกษาและปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มขึ้น .479, .199, .109, .140, .118 และ .120 หน่วย ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่แสดงไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีข้อค้นพบที่นำไปสู่การอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) (S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากนั้น แสดงให้เห็นว่า ครูที่ปรึกษาและปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีความรู้สึกในทางบวกต่อการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะเป็นพลังสำคัญในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2547 : 122) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทนคือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ชัย สาไพรวลัย (2547 : 97) ที่ได้ศึกษาการติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจำนวน 11 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปความสัมพันธ์เชิงบวกทุกตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น เมื่อนำปัจจัยดังกล่าวมาค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า มีปัจจัย 6 ปัจจัย ที่สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ความรับผิดชอบ

ในงาน อัครมนทัศน์ และสัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน สามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร้อยละ 49.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำให้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้เช่นกันที่ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความสัมพันธ์สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ ดังนั้นปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัย สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ เนื่องจากการที่ครูและผู้ปกครองนักเรียนร่วมมือกัน เพื่อเสริมสร้างความเจริญแก่นักเรียน โดยทั้งสองฝ่ายปฏิบัติต่อกันด้วยความเข้าใจอันดี แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รับฟังความคิดเห็น ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น บทบาทของครูในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ปกครองมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กนั้น จะต้องดำเนินการบนรากฐานของความเข้าใจที่ดีต่อกัน ทั้งนี้ ครูและผู้ปกครองนักเรียนจะต้องร่วมมือกัน เพื่อเสริมสร้างความเจริญแก่นักเรียนให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหากครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้ว ครูย่อมเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรรณาท รักสกุลไทย (นงคฺนุช พันธิ์นิกุล. 2546 : 43 ; อ้างอิงมาจาก วรรณาท รักสกุลไทย. 2537 : ไม่มีเลขหน้า) ที่ว่า งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองมีความสำคัญ เพราะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยเฉพาะกับสภาพครอบครัว นอกจากนั้น กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน เด็กเป็นกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้ครูทราบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเด็ก และเข้าใจพฤติกรรมเด็กมากขึ้น การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้นจะต้องนำพาพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา รับผิดชอบและตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กของตน ดังนั้น การเชิญชวนพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และทำงานร่วมกัน เพื่อเด็กในความรับผิดชอบของทุกคนให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหาร เป็นกลไกหลักในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล อันจะนำความสำเร็จมาสู่หน่วยงานและทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ ผู้วิจัยจึงสนใจนำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้และตั้งสมมติฐานว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ คมคาย ชันชเกษ (2544 : 24) ที่ได้ให้ความเห็นว่า การนิเทศ หมายถึง การช่วยเหลือ แนะนำในการทำงานของผู้บริหารแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันและกัน

สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน เป็นพฤติกรรมที่ครูแสดงออกต่อนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนด้วยความรัก ความเมตตา เอาใจใส่ ยินดีให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักเรียน ทั้งในด้านการเรียนและส่วนตัวด้วยความเต็มใจ นักเรียนให้ความเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครู สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมีความสำคัญ โดยเฉพาะครูผู้สอนต้องทำหน้าที่ครูที่ปรึกษา ต้องทำหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ส่งเสริมให้กำลังใจ ติดตามประเมินผล ทั้งในด้านการเรียนการสอนและการดูแลช่วยเหลืออื่นนักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้คนที่มีคุณภาพ หากครูและนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันจะเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่งทำให้ครูเกิดความพึงพอใจ

ในที่สุด สอดคล้องกับทัศนะของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2539 : 10 – 15) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก การปลูกฝังวินัยแห่งตนสามารถทำให้นักเรียนควบคุมตนเองได้ต้องอาศัยความชอบพอกันและความสัมพันธ์ที่จะเป็นประชาธิปไตยระหว่างครูกับนักเรียน ครูต้องเป็นที่รัก ไว้วางใจ เลื่อมใสศรัทธาและเป็นคนสำคัญของนักเรียนส่วนใหญ่ ครูจึงจะสามารถให้รางวัลและลงโทษเด็กได้อย่างมีเหตุผล ความรับผิดชอบในงาน เป็นการที่บุคคลปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น ยอมรับภาระกระทำของตนเอง ทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี โดยไม่ปิดกั้นหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อนุวัติ ภูณแก้ว (2538 : 52) ที่กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้หน้าที่หรืองานที่มอบหมายให้ประสบความสำเร็จและเสร็จตามเวลาที่กำหนด ซึ่งมีผลทำให้คนมีคุณภาพ อัทมโนทัศน์ เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองเป็นการประเมินคุณค่าของตนเองและการแสดงพฤติกรรมทั้งในด้านดีและไม่ดี ความเชื่อ ความรู้สึก การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถและคุณค่าของตนเองที่เกิดจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ดังนั้น หากบุคคลใดมีอัทมโนทัศน์ในด้านดีก็จะปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความภาคภูมิใจ เข้าใจตนเองและผู้อื่น ทำให้ครองตนเองได้ถูกต้องและยอมรับตนเองได้มากยิ่งขึ้น หากบุคคลใดมีอัทมโนทัศน์ไม่ดีก็จะรู้สึกเป็นปมค้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้น อัทมโนทัศน์ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ และ สัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่ว่าเพื่อนร่วมงานเป็นปัจจัยสำคัญของการทำงาน ดังที่ สุจิตรา จรจิตร (2532 : 119) ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีของผู้ร่วมงานว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน และเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำนายการคงอยู่ของบุคคลอันเนื่องมาจากการขอย้าย การขอโอน การขอลาออกจากงานของบุคคลมีสาเหตุมาจากเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับ อารมณ จินดาพันธ์

(2536 : 120) ที่กล่าวถึง การปฏิบัติงานจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพตามที่หน่วยงานต้องการได้นั้น นอกเหนือจากความรู้ความสามารถของบุคลากรแล้ว ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในหน่วยงานก็เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง เนื่องจากความรู้ความสามารถของบุคคลไม่ว่าจะสูงเพียงใด จะไม่สามารถทำให้หน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ถ้าขาดความร่วมมือของบุคคลในหน่วยงานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุระ หีบ โอสถ (2540 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในฝ่ายบริหารโครงการองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พบว่า เพื่อนร่วมงานโดยเฉพาะความเป็นมิตรของเพื่อนร่วมงานการให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน เป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ จรูญ ไพลดำ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในงานปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการผลักดันให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนากิจกรรมที่จะส่งเสริมคุณลักษณะในด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน การมีความรับผิดชอบในงาน อึดมโนทัศน์ และสัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าว จะเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับช่วงชั้นอื่น ๆ เพื่อจะได้เห็นภาพรวมและข้อสรุปของแต่ละปัจจัย อันจะเป็นการนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่เหมาะสม เพื่อเป็นการพัฒนาครูที่ปรึกษาในแต่ละระดับช่วงชั้นให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน